

Bachelorgradsoppgave

Skole – hjem-samarbeid

School – home cooperation

«Hva kjennetegner et godt samarbeid mellom skolen og hjemmet, og hvordan kan dette bidra til et godt læringsmiljø for eleven?»

«What are the characteristics of a strong collaboration between school and home, and how can this contribute to a good learning environment for the pupil?»

Forfatter: Hanne Slørdahl Kristensen

GLU360

Bachelorgradsoppgave i grunnskolelærerutdanning
for 5.-10. trinn

Lærerutdanning

Høgskolen i Nord-Trøndelag - 2015

HINT

SAMTYKKE TIL HØGSKOLENS BRUK AV KANDIDAT-, BACHELOR- OG MASTEROPPGAVER

Forfatter(e): Hanne Slørdahl Kristensen

Norsk tittel: Skole – hjem-samarbeid: Hva kjennetegner et godt samarbeid mellom skolen og hjemmet, og hvordan kan dette bidra til et godt læringsmiljø for eleven?

Engelsk tittel: School – home cooperation: What are the characteristics of a strong collaboration between school and home, and how can this contribute to a good learning environment for the pupil?

Studieprogram: Grunnskolelærerutdanning 5-10. trinn

Emnekode og navn: GLU360 Pedagogikk og elevkunnskap 4, Bacheloroppgave

Jeg samtykker i at oppgaven kan publiseres på internett i fulltekst i Brage, HiNTs åpne arkiv

Min oppgave inneholder taushetsbelagte opplysninger og må derfor ikke gjøres tilgjengelig for andre

Kan frigis fra: 26.05.2015

Dato: 26.05.2015

underskrift

Forord

Arbeidet med denne bachelorgradsoppgaven har vært krevende, men også veldig interessant. Jeg har lært utrolig mye underveis, både gjennom teori, intervju, faglitteratur, drøftinger og diskusjoner. Å sette seg inn dette temaet gjør at jeg føler meg mer rustet til å bli en bedre lærer når jeg kommer ut i arbeidslivet. Jeg har også lært mye av å arbeide med en oppgave med en slik størrelse.

En stor takk sendes til veileder Liv Iren Grandemo, for uvurderlig hjelp i prosessen med å skrive denne oppgaven. Hun har svart på gode og dumme spørsmål, bidratt med gode refleksjoner, motivert meg i stunder der jeg stod fast, og har alltid bare vært en e-post unna når jeg har hatt behov for hjelp. Jeg vil også takke informantene mine, som tok seg tid til å bidra til oppgaven min, og som i stor grad har gitt meg en dypere innsikt i et stort og viktig tema.

En takk må rettes til medstudentene mine; for gode samtaler, konstruktive diskusjoner når det gjelder både fagkunnskap og struktur, og for å være en fantastisk gjeng som gir meg mye inspirasjon.

Tilslutt en takk til samboer Andreas, som har taklet en sliten, gravid bachelorstudent på beste mulige måte.

«Samarbeid staves med to bokstaver – vi»

– G.M. Verity (Nordahl, 2007).

Grong, mai 2015.

Hanne Slørdahl Kristensen

Sammendrag

Min bacheloroppgave belyser temaet skole – hjem-samarbeid. Barna tilbringer mye av oppveksten sin på skolen, og skolen og hjemmet har oppgaver og ansvar ovenfor barna som overlapper hverandre. At det skal eksistere et samarbeid mellom skolen og hjemmet er forankret blant annet i Opplæringsloven. Oppgaven peker på flere punkter som kjennetegner et godt samarbeid mellom skolen og hjemmet. Den ser også på hva som er målet med samarbeidet, på maktperspektivet i et slikt samarbeid, og hvilken betydning samarbeidet har for eleven.

Problemstillingen i denne oppgaven er som følger: *hva kjennetegner et godt samarbeid mellom skolen og hjemmet, og hvordan kan dette bidra til et godt læringsmiljø for eleven?*

For å belyse temaet har jeg brukt teori, satt meg inn i faglitteratur og gjennomført fire kvalitative intervjuer. Informantene var alle involvert i en enkeltelev som hadde vansker som gjorde samarbeidet mellom skolen og hjemmet svært viktig. Informasjonen jeg fikk i intervjuene har jeg satt opp i mot teorien og faglitteraturen gjennom drøfting. Den har vært svært nyttig i arbeidet med å sette seg dypere inn i dette temaet. Oppgaven kommer ikke med en entydig konklusjon på problemstillingen, men kommer med mange aspekt som er relevant for skole – hjem-samarbeidet.

Innholdsfortegnelse

FORORD	3
SAMMENDRAG	4
1.0 INNLEDNING	6
1.1 BEGRUNNELSE FOR VALG AV TEMA	6
1.2 PROBLEMSTILLING	6
1.3 AVGRENSNING	6
1.4 OPPGAVENS OPPBYGGING OG INNHOLD	6
2.0 METODE	7
2.1 VALG AV METODE	7
2.2 INTERVJU	8
2.3 UTVALG	8
3.0 TEORI	9
3.1 BRONFENBRENNERS TEORI OM DET ØKOLOGISKE SYSTEM	9
3.2 MAKT OG AUTORITET	10
3.3 LOVER OG FORSKRIFTER SOM REGULERER FORELDRESAMARBEIDET	11
3.4 BEGREPSAVKLARING	13
4.0 HOVEDDEL	13
4.1 MÅL FOR SAMARBEIDET	14
4.2 KJENNETEGN VED ET GODT SAMARBEID	14
4.2.1 Åpen og imøtekommende holdning	15
4.2.2 Et likeverdig samarbeid	15
4.2.3 Foreldreinvolvering er viktig	17
4.2.4 Foreldre er en positiv ressurs i skolen	18
4.2.5 Foreldrene må anerkjenne skolen som viktig institusjon	19
4.2.6 Å vektlegge det positive	20
4.3 MAKT I SAMARBEIDET	21
4.4 BETYDNINGEN AV ET GODT SAMARBEID	23
5.0 AVSLUTNING	24
LITTERATURLISTE	26
VEDLEGG 1	28
VEDLEGG 2	29

Antall ord: 8283

1.0 Innledning

«Hjemmet og skolen er de mest betydningsfulle utviklingsarenaene barn og unge har (Drugli og Nordahl, 2014, s 1.)» Barna tilbringer mer tid enn noen gang på skolen, og skolen har med dette økt innflytelse på barna (Drugli og Nordahl, 2014). Samtidig sier barneloven §30 at det er foreldrene som har hovedansvaret for å oppdra barnet (Lovdata.no, 2014, a). Disse kryssende ansvarsområdene gjør at det kan være mye å hente på en godt samarbeid mellom disse to arenaene. Hva er det som kjennetegner et godt samarbeid? Og hvilke positive konsekvenser kan et godt samarbeid ha for barnet? Det er dette jeg ønsker å undersøke i arbeidet med denne oppgaven.

1.1 Begrunnelse for valg av tema

Gjennom praksiserfaringene vi som studenter tilegner oss i løpet av utdanningsløpet, får vi god kontakt med lærere og elever. En viktig faktor som vi derimot ikke får prøvd ut, er samarbeid med hjemmet og de foresatte. Alle praksislærerne og lærerne våre på Høgskolen poengterer viktigheten av et godt samarbeid med foreldre, for at elevene skal lykkes, både faglig og sosialt. Dette er noe jeg synes er veldig spennende, og viktig for mitt videre arbeid i grunnskolen. Ettersom dette ikke er noe jeg har gjort meg egne erfaringer rundt, har jeg store ønsker om å lære mer om problematikken gjennom arbeidet med denne oppgaven. Målet er at den nye lærdommen blir nyttig for meg den dagen jeg starter i jobben som lærer.

1.2 Problemstilling

Min problemstilling er derfor slik: *hva kjennetegner et godt samarbeid mellom skolen og hjemmet, og hvordan kan dette bidra til et godt læringsmiljø for eleven?*

1.3 Avgrensning

I denne oppgaven vil jeg hovedsakelig fokusere på hva som er målet med et godt samarbeid mellom skolen og hjemmet, hva som kjennetegner et godt samarbeid, og hvilken betydning samarbeidet kan ha for eleven.

1.4 Oppgavens oppbygging og innhold

I kapittel 2 vil jeg presentere hvilken metode jeg har brukt i arbeidet med oppgaven. I kapittel 3 presenterer jeg teorier, forklaring av begreper, og lovverk og forskrifter som er relevante for funnene jeg har gjort gjennom intervjuene jeg har gjennomført, og for drøftingen jeg skal foreta meg. Hoveddelen, kapittel 4, har jeg valgt å dele opp i følgende tema; mål for samarbeidet, hva som kjennetegner et godt samarbeid, makt i samarbeidet mellom hjemmet

og skolen, og betydningen av samarbeidet. Jeg har valgt å presentere funn, faglitteratur og drøfting i ett og samme kapittel. Dette har jeg gjort fordi jeg opplever det som mest hensiktsmessig for min oppgave å drøfte de ulike temaene i sammenheng med at jeg presenterer funn, teori og relevant faglitteratur. Jeg opplever at dette gjør oppgaven min mer systematisk og ryddig for både meg som forfatter, men også for leseren. Jeg har heller ikke funnet det hensiktsmessig å trekke en konklusjon på denne oppgaven, men velger heller å oppsummere oppgaven i kapitlet avslutning, kapittel 5, som er basert på teorien, faglitteraturen, funnene jeg har gjort, og drøftingene jeg har gjennomført.

2.0 Metode

2.1 Valg av metode

I denne bacheloroppgaven har jeg valgt å bruke en kombinasjon av teorier, faglitteratur og intervjuer. Metoden jeg har tatt i bruk kalles en kvalitativ metode. Den kvalitative metoden er ressurskrevende for den som skal innhente data. Både selve innhenting av data gjennom intervju og transkribering av det som ble sagt tar mye tid. Derfor må man begrense antall informanter. Jeg har derfor avgrenset meg til å intervju fire personer for å svare på problemstillingen min. Hvorfor jeg valgte å intervju disse kommer jeg tilbake i delkapitlet ”utvalg”. Postholm og Jacobsen (2011) skriver at den kvalitative metoden egner seg godt innenfor det som kalles prosessbaserte tilnærminger. En prosessbasert tilnærming går ut på «[...]å forstå hva som skjer i sosiale systemer når de utsettes for noe» (Postholm og Jacobsen, 2011, s. 33). Det viktige med denne metoden er å forstå det som skjer i sin helhet, og ikke å splitte det opp i avgrensede variabler som kan studeres. Tilnærmingen kan bidra til å skape forståelse for hva slags prosessuelle mekanismer som skaper resultater; altså ikke bare *om* noe fungerer, men *hvorfor* det gjør det (Postholm og Jacobsen, 2011).

En konstruktivist mener at den sosiale virkeligheten ikke kan forstås på samme måte som den fysiske. Dette er fordi den sosiale virkeligheten har unike variasjoner knyttet til seg; «den er så kompleks og sammensatt at det ikke er mulig å avdekke alle mulig forhold som skaper variasjon» (Postholm og Jacobsen, 2011, s. 28; Searle, 1995). Jeg vil påstå at problemstillingen min er konstruktivistisk. Å svare på den vil innebære så mange variabler at det vil være vanskelig å sette en klar konklusjon med to streker under svaret.

2.2 Intervju

Ved å gjennomføre intervju kan man få fram hvorfor ting skjer og ikke skjer, noe som vanskelig kan avdekkes ved observasjon. Det er derfor jeg har valgt denne måten å innhente informasjon på. I intervjusituasjonen kan man prate med folk og høre hvordan de opplever ulike situasjoner og tema, og gjennom dette få forklaringer på hvordan ting blir gjort. Dette føler jeg er svært relevant for min problemstilling.

For å svare på problemstillingen min har jeg valgt å intervju enkeltindivider. De har blitt intervjuet hver for seg. Postholm og Jacobsen (2011) skriver at fordelene med å gjennomføre samtaler enkeltvis er at de som intervjues, ikke trenger å ta hensyn til hvordan han/hun fremstår foran andre. På denne måten vil man kunne få fram hvordan den enkelte oppfatter saken, upåvirket av hva de andre informantene mener (Postholm og Jacobsen, 2011). I en slik oppgave, der jeg har intervjuet en far, en mor, en rektor og en kontaktlærer, kan det være et uavklart relasjon og maktforhold som kan bli problematisk om disse skulle blitt intervjuet i gruppe. Ved å intervju de individuelt ble ikke dette et problem som hemmet informasjonsuthenting fra informantene.

Selve intervjuene var halvstrukturerte intervju. I et halvstrukturert intervju har man utarbeidet noen relevante spørsmål i forkant av intervjuet, men man er også åpen for at det kan tas opp tema som man ikke hadde planlagt på forhånd. På denne måten binder man ikke informantene til å snakke om det du hadde tenkt, men åpner for at det kan komme informasjon som du ikke hadde tenkt var relevant, men som viser seg å være interessant og nyttig likevel (Postholm og Jacobsen, 2011). Spørsmålene som ble stilt var utformet ut i fra de teoriene og faglitteraturen jeg har benyttet meg av i oppgaven, se vedlegg 1 og 2. Jeg stilte mange oppfølgingsspørsmål underveis, ut i fra hva de svarte på spørsmålene og i hvilken retning samtalen tok underveis. Jeg intervjuet informantene ansikt til ansikt, noe jeg ser på som en fordel, fordi jeg hadde muligheten til å stille oppfølgingsspørsmål med en gang, og svarene på mange av oppfølgingsspørsmålene har vært viktig i arbeidet med problemstillingen. Jeg synes denne måten å arbeide på var veldig nyttig, men det var en stor utfordring å formulere relevante nok spørsmål på forhånd.

2.3 Utvalg

Intervjuobjektene i denne oppgaven er foreldrene til et barn som har gått på en ungdomsskole i Nord-Trøndelag, samt hans kontaktlærer og skolens rektor. Årsaken til at disse fire ble

intervjuet var at jeg håpte at de kunne gi meg informasjon som var relevant for temaet jeg arbeidet med. Akkurat disse fire ble valgt fordi de var involvert i en elev som aktualiserer problemstillingen; eleven hadde en del faglige vansker og sosiale utfordringer. Dette gjorde at foreldrene og skolen ønsket, og faktisk hadde et nært, og i følge dem selv, et godt og velfungerende samarbeid med heimen. Som en konsekvens av de nevnte vansker og utfordringer hos eleven, valgte foreldrene og skolen å ha regelmessige møter ca hver fjortende dag, og utviklingen til eleven var svært positiv i løpet av de tre årene han gikk på ungdomsskolen. Både skolen og foreldrene har sagt at samarbeidet mellom skolen og hjemmet er en av suksessfaktorene for den positive utviklingen for denne gutten. Informantene hadde på forhånd blitt informert om hva temaet for oppgaven var, men ikke hvilke spørsmål jeg kom til å stille. Foreldrene hadde i forkant av intervjuet samtykket i at skolen kunne utlevere informasjon om deres sønn til meg som intervjuer. Dette ønsket jeg å få gjennomført fordi jeg håpet at ved å bruke et konkret eksempel ville det være enklere for informantene på skolen å gi gode svar, og for meg å få gode eksempler å vise til.

Jeg har valgt å ikke ta tak i flere elevsaker, fordi dette ville vært for tidkrevende innenfor de rammer som er gitt for oppgaven. Fordelen med å ha intervjuet flere, hadde vært å få et bredere syn på temaet skole – hjem-samarbeid, og da kunne man i større grad generalisere. I denne oppgaven, med de informanter som er brukt, er ikke dette mulig, og man må heller bruke den ervervede informasjonen til å oppnå en dypere forståelse for hvordan et slikt samarbeid bør utføres.

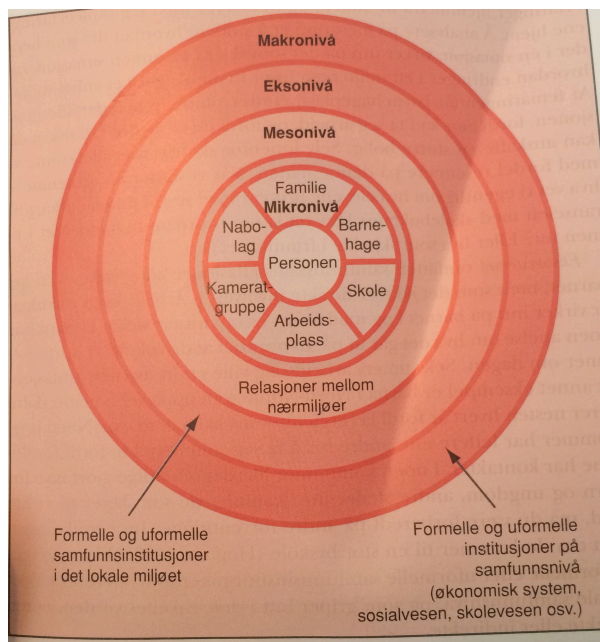
3.0 Teori

I teorikapitlet har jeg valgt å presentere teorier innenfor fire ulike tema; det sosiale samspillet, makt og autoritet, lovverk og forskrifter om samarbeidet, og en begrepsforklaring. Vektleggingen av de ulike temaene i teorikapitlet kan gi et bilde på at makt og autoritet vil være en stor bit i hoveddelen av oppgaven. Dette vil ikke være tilfellet. Begrunnelsen for å vektlegge makt og autoritet såpass mye i teorikapitlet, er at dette er kompliserte begreper, som må forklares godt, for at det skal få en god funksjon i drøftingen.

3.1 Bronfenbrenners teori om det økologiske system

Urie Bronfenbrenner (1917 – 2005) har utviklet en teori som omhandler barns utvikling sett i et helhetlig perspektiv. Barn er i nært samspill med omgivelsene sine. Dette innebærer at når man skal studere barnet, må det ses i de kontekstene det befinner seg i, og ikke bare der det

befinner seg for øyeblikket. Disse miljøene har sammenheng med hverandre; barnet tar med seg impulser fra ett miljø til et annet (Imsen, 2012). Normer og regler er eksempler på slike impulser. Disse impulsene kan samsvare med hverandre, for eksempel med at barnet ikke har lov til å slå verken på skolen eller hjemme, eller de kan være motstridene; det er ikke lov å slå på skolen, men foreldrene reager ikke på at barnet slår lillebror hjemme (Imsen, 2012).

Denne teorien har Bronfenbrenner satt opp i en modell (illustrasjon hentet fra Imsen, 2012, s. 59). Modellen illustreres med flere sirkler og der barnet er satt i midten. Det første nivået utenfor barnet kalles mikronivået. Dette er miljø som barnet er direkte involvert i, slik som familie, venner og skolen, og som barnet daglig samhandler med. Dette er miljø der barnet etablerer relasjoner. Mesonivået er nivå nummer to, som beskrives som relasjonene mellom miljøene i mikronivået.

Det tredje nivået kalles eksonivået, og innebærer formelle og uformelle samfunnsinstitusjoner i det lokale miljøet, slik som arbeidstidsavtaler. Det siste og ytterste nivået i modellen kalles makronivået, og er formelle og uformelle institusjoner på samfunnsnivå, slik som politikk og skolevesen (Imsen, 2012).

Modellen kan studeres på ulike måter. Hvis man studerer ett enkelt nivå isolert, studerer man barnet på mikronivået. Hvis man studerer flere nærmiljøer samtidig, vil man kunne få fram samspillet i mellom dem. Dette kalles å studere modellen på mesonivået (Imsen, 2012).

3.2 Makt og autoritet

Løgstrup (1905 – 1981) skriver at mennesket lever i et sosialt fellesskap, og at mennesket er avhengig av hverandre. Denne avhengigheten er gjensidig, og Løgstrup kaller den for interdependens. I fellesskapet utøver vi makt ovenfor hverandre. Da er det avgjørende hvordan makten blir brukt, og dette kan gjøres på to måter. Det første er å bruke makten til å holde den andre parten nede. Den andre er å bruke makten til å reise den andre parten opp (Bergem, 2014). «Alle som er tildelt makt og myndighet, kan imidlertid bli fristet til å

misbruke den. Det gjelder også for skolens lærere. De kan gjøre det både bevisst eller ubevisst (Bergem, 2014, s. 33).»

I følge Erling Kristvik (1888 – 1969) (Bergem, 2014) har læreren tre ulike former for makt. Den første formen er den formelle makten; gjennom mandatet har læreren en rekke fullmakter til å handle innenfor gitte rammer. Denne makten kommer til syne gjennom utforming og styring av læringsaktiviteter i skolen, men også lærerens rett og plikt til å vurdere elevene. Den andre formen for makt er den faglige; læreren er i besittelse av kunnskap som ikke alle har, blant annet tilegnet gjennom utdanningen. Den siste maktformen er den karismatiske makten. Denne makten er knyttet til lærerens personlighet, og det er denne maktformen som gjør at lærerne kan «gjøre barnehugen til voks i hendene sine (Bergem, 2014, s.35).»

«Lærerautoritet kan forstås som en dimensjon ved lærerrollen som bidrar til at læringsmiljøet blir mer forutsigbart og tydelig[...].» Når autoritet skal knyttes til utdanning, kan en dele begrepet i tre hoveddimensjonene, og disse er ganske lik de tre formene for makt (Lillejord, Manger og Nordahl, 2012). Forskjellen skal jeg drøfte i hoveddelen av oppgaven. Den første kalles institusjonsautoritet, og denne får man tildelt i kraft av stillingen man er ansatt i. Institusjonsautoriteten kommer til syne ved ytre tegn, og dette har man uavhengig av dyktighet. Den andre dimensjonen kalles faglig autoritet, og kjennetegnes ved lærerens kunnskaper og ferdigheter innefor faget sitt. Gjennom faglig autoritet kan læreren skape tillit til at han/hun er en god lærer. Den siste dimensjonen kalles den personlige autoriteten, og har grunner i personligheten til læreren. Denne kommer til syne i relasjonen med andre, og bygger på lærerens holdninger og verdier (Lillejord, Manger og Nordahl, 2012).

2.3 Lover og forskrifter som regulerer foreldresamarbeidet

Det er flere lover og forskrifter som regulerer samarbeidet mellom skolen og hjemmet. Dette i seg selv er ikke teori, men bidrar til å danne et grunnlag for diskusjon i drøftingen. Disse lovene og forskriftene vil kunne være til hjelp for både foreldre og for skolen, ved å sette ord på hvilke plikter og rettigheter man har. Dette kommer jeg tilbake til i hoveddelen av oppgaven.

FNs verdenserklæring om menneskerettigheter, artikkel 26 sier at «Foreldre har fortrinnsrett til å bestemme hva slags undervisning deres barns skal få» (fn.no, 1948). Denne retten viderefremmes i Barneloven §30, som nevnt i innledningen, og sier at det er de som har

foreldreansvaret som er ansvarlig for å gi barnet utdanning etter evne og karakter (Lovdata.no, 2014, a)). Dette innebærer at foreldrene har rett til innvirkning på sitt barns utdanning. Dette er igjen videre regulert i Opplæringsloven i flere paragrafer. I formålsbeskrivelsen med opplæringen (§1-1) står følgende: «Opplæringa i skole og lærebedrift skal, *i samarbeid og forståing med heimen* [egen utheving], opne dører mot verda og framtida og gi elevane og lærlingane historisk og kulturell innsikt og forankring» (Lovdata.no, 2014, b)). Også her poengteres foreldrenes rett til medvirkning på barnas skolegang.

Opplæringsloven har en egen paragraf som omtaler kommunens og fylkeskommunens plikt til å sørge for foreldresamarbeid (§13-3d); de er pliktig til å sørge for samarbeid med foreldre i både grunnskolen og i den videregående opplæringa (Lovdata.no, 2014, b)). «Forskrift til opplæringslova» kapittel 20 inneholder føringer for foreldresamarbeidet, blant annet formål. «Eit godt foreldresamarbeid er ein viktig ressurs for skolen for å styrkje utviklinga av gode læringsmiljø og skape læringsresultat [...]» (Lovdata.no, 2010, c)). Forskriften legger også føringer for kontakten mellom skolen og foreldrene, og hva denne skal inneholde, som for eksempel antall planlagte samtaler med kontaktlæreren. Et viktig punkt i forskriften (§20-3) er at skolen skal holde kontakt med foreldrene gjennom opplæringsåret (Lovdata, 2010, c)).

«Dette innebærer at det ikke er tilstrekkelig at de eneste gangene det er kontakt mellom skolene og foreldrene, er i samtalene som skisseres i annet ledd [annet ledd omhandler de tidligere omtalte planlagte samtalene og foreldremøter, min anmerkning]» (Udir.no, 2010, b)).

Også «Prinsipp for opplæringa» i Kunnskapsløftet går nærmere inn på hva man legger i samarbeidet med heimen. Her trekkes det fram flere viktige punkter for samarbeidet. Et viktig poeng er at samarbeidet har stor innvirkning på motivasjonen og læringsutbyttet til barnet, og skal være med på å skape gode læringsvilkår. God kommunikasjon, og med dette gjensidig kommunikasjon, er en forutsetning for et godt fungerende samarbeid. Et godt samarbeid er et gjensidig ansvar, men det er skolen som skal ta initiativ og legge til rette for det. Det er viktig at foreldrene skal ha reell mulighet til innvirkning, og dette innebærer at foreldrene må få nok informasjon til at de kan delta i reelle drøftinger om utviklingen av skolen (Udir.no, 2006, a)).

2.4 Begrepsavklaring

I oppgaven har å valgt å bruke begrepene foreldre og heimen om hverandre. Når jeg skriver foreldrene og heimen legger jeg det samme i begge begrep; barnets nærmeste foresatte.

Begrepet læringsmiljø innebærer de kulturelle, fysiske og relasjonelle forholdene som betyr noe for elevens læring, trivsel og helse (Skaalvik og Skaalvik, 2011). Det er denne definisjonen av læringsmiljø jeg har gått ut i fra i arbeidet med denne oppgaven.

Drugli og Nordahl (2013) redegjør for begrepene foreldreinvolvering og foreldresamarbeid i sin artikkel. Foreldreinvolvering viser til foreldres engasjement og aktivitet for å støtte barnets læringsprosess og faglige utvikling. Dette innebærer aktiviteten i hjemmet og på skolen og foreldrenes kommunikasjon med skolen. Begrepet omfatter også foreldrenes holdninger og tanker om skolen og barnets læring, som enten kan fremme eller hemme elevenes motivasjon. Foreldreinvolveringen tar utgangspunkt i at hjem og skole er to separate arenaer, der skolen og foreldrene har ulike ansvarsområder.

Foreldresamarbeid er i følge Drugli og Nordahl (2013) et videre begrep, som også dekker delte roller og delt ansvar mellom de to arenaene. To viktige ord i denne sammenhengen er likeverd og gjensidighet. For å bedre foreldresamarbeidet må man se på «[...]hva læreren og foreldrene kan gjøre både hver for seg og sammen for å ta et felles ansvar for elevenes læring og utvikling (Drugli og Nordahl, 2013, s.2; Christenson & Sheridan, 2001).» Målet for samarbeidet må være å fremme elevens læring og utvikling, og det er viktig at samarbeidet har en gjensidig forpliktelse. Som tidligere nevnt skal utdanningen av barna skje i samarbeid med heimen, og det er derfor viktig at samarbeidet fungerer.

4.0 Hoveddel

Nordahl er i stor grad brukt som kilde i denne oppgaven. Dette er et bevisst valg fra min side. Utdanningsdirektoratet har på sine sider om samarbeid mellom skolen og heimen lagt ut et bakgrunnsdokument for samarbeidet (udir.no, u.d, c). Dette er skrevet av May Britt Drugli og Thomas Nordahl (2013). Dokumentet presenterer en faglig begrunnelse for hvorfor et godt samarbeid er viktig, og viser til forskning på punktet. Mye av denne forskningen er gjennomført av Nordahl selv. Det er gjennomført lite forskning på dette temaet i Norge, og den informasjonen Nordahl presenterer er derfor unik sett i en norsk sammenheng.

4.1 Mål for samarbeidet

I dette delkapitlet skal jeg gjøre rede for hva som er, og bør være målet med samarbeidet mellom skolen og hjemmet. Hvordan man kan nå dette målet vil jeg komme tilbake til under neste delkapittel; ”kjennetegn ved et godt samarbeid”.

«Prinsipp for opplæringa» sier som tidligere nevnt at samarbeidet mellom skolen og heimen kan være med på å skape gode læringsvilkår for eleven (udir.no, 2006, a)). At heimen og skolen greier å arbeide mot dette felles målet, er avgjørende for kvaliteten på samarbeidet, skriver Nordahl (2007). For å nå disse målene er det en forutsetning at man har en god dialog og at begge parter har medvirkning på samarbeidet.

Nordahl (2007) mener at målet for samarbeidet primært skal være «barn og unges læring og utvikling (Nordahl, 2007, s.26)». Det er elevens skolefaglige læring, sosiale og personlige utvikling som må stå i sentrum (Lillejord, Manger og Nordahl, 2007). Kunnskapsløftet omtaler også målet for samarbeidet, som er barns utvikling, og at samarbeidet er viktig fordi foreldrene har stor betydning for motivasjon og læringsutbytte (udir.no, 2006, a)).

Informantene jeg har intervjuet bekrefter Nordahl og Lillejord et. als påstander om målet for samarbeidet. Kontaktlærer sier følgende som svar på om han og foreldrene til gutten hadde satt noen mål for samarbeidet:

«Det store målet var jo at han skulle fungere og trives og ha det bra på skolen, og det at han skulle få en positiv opplevelse med det å være her, og få læring. Det var det overordnede målet. Vi pratet kanskje ikke så mye om det, og fokus på det, men det er jo dit vi ønsker å komme med alle elevene, sant.»

Også rektor sier følgende om målsettingen for samarbeidet: «[...]det er vel egentlig fremskritt som er målet» og «Ja, målet må være at den her eleven skal fungere optimalt, sett fra eleven sitt ståsted, først og fremst[...]» Disse tankene om mål samsvarer i stor grad med hva både Utdanningsdirektoratet og Nordahl sier om målet. At man greier å sette ord på målene tror jeg vil være med å gi et mer bevisst forhold til målet man skal arbeide i mot, noe som vil være positivt.

4.2 Kjennetegn ved et godt samarbeid

Det er flere ting som kjennetegner et godt samarbeid mellom skolen og heimen, og her vil jeg gå gjennom seks ulike punkter systematisk. Under hvert punkt vil det være teori, funn fra intervjuene og drøftinger, slik som forklart i innledningen.

Nordahl (2007) presenterer flere kjennetegn med samarbeidet mellom skolen og hjemmet, som jeg har valgt å ikke fokusere på. Grunnen til dette er at mange av kjennetegnene han presenterer, er negative. Mitt fokus har i denne oppgaven vært å se på hva som kjennetegner et *godt* samarbeid, fordi jeg mener dette er mest fruktbart for meg i det videre arbeidet i skolen. Dette betyr ikke at jeg ikke er bevisst andre kjennetegn for samarbeid, som jeg ikke skriver om i denne oppgaven. Nordahl skriver at det kan være langt mellom idealet og realiteten, men mitt ønske er å fokusere på det idealet jeg som fremtidig lærer ønsker å oppnå.

4.2.1 Åpen og imøtekommende holdning

Lærerens holdning til samarbeid virker i stor grad inn på hvordan samarbeidet vil fungere. Hvis læreren definerer foreldregrupper som ”uengasjerte og lite involverte”, vil dette virke negativt for samarbeidet (Drugli og Nordahl, 2013; Carlisle, Stanley & Kemple, 2006). Foreldregruppen er ingen homogen gruppe, og en må derfor ikke tro at alle foreldre har de samme behov (Drugli og Nordahl, 2013). Kontaktlæreren jeg intervjuet sa at for han var det viktig å legge grunnlaget for et åpent og godt samarbeid fra første stund. Ved å etablere en god relasjon, vil det være enklere å ta tak i de utfordringer som eventuelt vil komme senere. Skal man etablere relasjoner til foreldregruppen, må man være åpen for det selv. Selv om «Prinsipper for opplæringa» sier at samarbeidet er et gjensidig ansvar, sier den også, som tidligere nevnt, at det er skolen som har hovedansvaret for å legge til rette for det (udir.no, 2006, a). Far poengterer at åpne kommunikasjonslinjer der terskelen for å ta kontakt er lav, er viktig.

Det ideelle er at skolen har en positiv kultur for samarbeid, som er åpen og dynamisk, der man møter utfordringer på måter som er hensiktsmessige (Drugli og Nordahl, 2013; Barr & Higgins-D'Álessandro, 2007). Denne kulturen har skoleledelsen stort ansvar for å fremme. Konsekvensen av en slik kultur vil forhåpentligvis være at foreldrene opplever å bli respektert og tatt på alvor i møte med skolen. Forskning på området viser at foreldre deltar mer aktivt i samarbeidet når skolen og lærerne viser at de er interessert i et samarbeid (Drugli og Nordahl, 2013; Hoover-Dempsey et al., 2005).

4.2.2 Et likeverdig samarbeid

«I et godt samarbeid med hjemmet må det være en likeverdighet.» - Rektor. «Det er en forutsetning tenker jeg, at både skole og hjem føler at de blir faktisk hørt av den andre parten, slik at man kan føre en likeverdig diskusjon.» - Far.

Som vist i teorikapitlet, er det flere lovverk og forskrifter som regulerer foreldresamarbeidet. «Prinsipp for opplæringa» sier at foreldrene skal ha en reell mulighet til innvirkning på skolen, og at det er skolen som har ansvaret for å legge til rette for dette. Store norske leksikon definerer likeverd som at alle individer og grupper er like mye verd (Ryste, 2015). I samarbeidet mellom hjemmet og skolen innebærer dette at begge parter mener er like viktige, at foreldrene også er en ressurs (dette kommer jeg tilbake til), og at skolen legger til rette for at foreldrene har en *faktisk* medvirkning på barnets skolehverdag.

En forutsetning for å føre en likeverdig diskusjon er at man må skape seg en gjensidig forståelse. Dette innebærer at partene forstår at man kan ha ulik forståelse av virkeligheten, for eksempel en gitt situasjon på skolen, men at begge partene anerkjenner at den andres forståelse av situasjonen også er ”sann”. Dette vil være et godt grunnlag for videre dialog og diskusjon. Å være ærlige med hverandre er også en forutsetning for et godt samarbeid (Nordahl, 2007). Jeg skjønner det kan være vanskelig å være ærlig i en hver situasjon, både for foreldrene og for læreren. Spesielt foreldrene er veldig sårbare i denne sammenhengen, da foreldrenes emosjonelle bindinger til barnet er veldig sterkt (Nordahl, 2007). Det vil likevel være hensiktsmessig å ta risikoen med å utlevere seg selv, for å sikre et godt læringsmiljø for eleven. Far mener at det å være ærlig på sine egne svakheter og styrker var en forutsetning for at samarbeidet skulle være godt. «Har man utfordringer på å si nei, for eksempel, så er det best å bare kaste den ut på bordet med en gang, så alle sammen forstår at her er det en utfordring med å sette grenser.» Er man ærlig, har jeg en oppfatning av at man vil få en mer likeverdig diskusjon.

Selv om det er begge parter sitt ansvar å bidra til et best mulig samarbeid, og en likeverdig diskusjon, kan det ikke poengteres nok at det er skolen som sitter med ansvaret for initiativ. Skolen har lovverket og forskriftene til å hjelpe seg til å legge til rette; lovverket regulerer antall foreldremøter, utviklingssamtaler, og at skolen skal holde kontakt med hjemmet i løpet av skoleåret, som jeg har redegjort for i teorikapitlet (Lovdata, 2010, c)). Lovverket kan også være til hjelp for foreldrene, ved at de vet hvilke rettigheter, men også hvilke plikter samarbeidet innebærer.

Det er tydelig at både skolen og heimen var bevisst tanken om en likeverdighet i samarbeidet, ref. sitatene øverst i dette avsnittet og holdningene som implisitt kom frem i intervjuene. Det er ikke så rart, tenker jeg, at foreldrene har et ønske om å ha reell medvirkningsmulighet. Men

at skolen har et bevisst forhold til dette, og arbeider for å etablere og vedlikeholde likeverdigheten, er veldig godt å høre, når man vet at dette er et viktig utgangspunkt for at samarbeidet skal fungere godt.

4.2.3 Foreldreinvolvering er viktig

Som tidligere nevnt innebærer foreldreinvolvering de holdninger og tanker foreldrene har om skolen, og som de viser til sine barn. Ved å vise interesse for skolegang og ved å formidle en positiv innstilling til skole og læring, kan foreldrene påvirke barnas holdninger til skolen i positiv forstand, og ikke minst læringsutbyttet (Drugli og Nordahl, 2013; Hattie, 2009).

Bronfenbrenners teori sier at de impulser et barn får med seg fra ett miljø, tar det med seg inn i de andre miljøene det beveger seg i (Imsen, 2012). Viktigheten av foreldreinvolvering er et eksempel som bekrefter Bronfenbrenners teori. Når foreldrene viser barnet at de mener skole er viktig, kan eleven ta med seg dette på skolearenaen, som igjen påvirker hvordan læringsutbyttet til eleven blir. Holdningene barna lærer hjemme, tar de raskt med seg på de andre arenaene. Mor sier følgende på spørsmål om hun er bevisst på holdningen hun har skolen og til lærerne, ovenfor sine barn:

«[...] jeg har alltid prøvd å bare snakke positivt om skole og lærere til mine barn. [...] [Barna] skal kunne knytte nære bånd og ha en god relasjon til de voksne på skolen. Da er det utrolig vanskelig hvis foreldrene sitter hjemme og snakker dritt om lærerne.»

At foreldrene har tro på at det de sier og gjør har positiv effekt for barnet, er avgjørende for utfallet av foreldreinvolveringen (Drugli og Nordahl, 2013; Desforges & Abouchar, 2003), og vil være med å skape kontinuitet og trygghet for eleven. På spørsmål om skolen gjør foreldrene bevisste på at deres engasjement er viktig, svarer rektor at de på det første foreldremøtet i åttendeklasse eksplisitt sier at de har visse forventninger til foreldrene, og følger opp med å spesifisere hvilke forventninger det er skolen har. Dette kan være effektivt, i følge Fields-Smith, som sier at noen foreldre først aktivt tar tak når de får konkret informasjon om hva som forventer dem (Drugli og Nordahl, 2013; Fields-Smith, 2005). Dette er mor enig i;

«Klart det er lettere å gjøre noe når det ligger klare forventninger til deg, enn når du egentlig ikke vet. De snakker om at du må følge opp ungen din, men ja, hva betyr det da? Hva legger jeg i det? Hva legger du som lærer i det?»

4.2.4 Foreldre er en positiv ressurs i skolen

Nordahl (2010) skriver at det er en positiv utvikling i skolen; fra å se på hva barn og voksne ikke er god på, til å se på hvilke ressurser som bidrar positivt på barnas liv og utvikling. Dermed rettes fokuset på hvordan *alle* foreldre kan være en ressurs for sitt barns utvikling. «Lærere som mener at alle foreldre er en ressurs som besitter nyttig informasjon om eleven og elevens liv, og som også er nyttig for elevens læringsprosess, vil jobbe mer systematisk med skole-hjem samarbeid.» (Drugli og Nordahl, 2013, s. 14; LaRouque, Kleiman & Darling, 2011).

An-Magritt Hauge (2007) skriver om den ressursorienterte skolen i sammenheng med minoritetsspråklige elever, og man kan trekke linjer om den ressursorienterte skolen til dette temaet også. Har man en ressursorientert forståelse, vil man ha en inkluderende og likverdighetsbasert holdning til de man møter i skolen. På en ressursorientert skole ser en mangfoldet som en berikelse, og skolen mestrer å utnytte det på en positiv måte, skriver Hauge (2007). «Ressursorientering innebærer at skolen oppfatter alle foreldrene som viktige ressurser for sine barn, og ikke minst at alle foreldre har muligheter til å handle til det beste for barna» (Lillejord, Manger og Nordahl, 2012; Schultz Jørgensen, 1996). Jeg mener dette er høyst relevant for samarbeidet mellom skolen og hjemmet, at skolen har et ressursorientert syn på foreldrene. Det er også viktig å tenke på at foreldregruppen ikke er en homogen gruppe, slik som jeg tidligere har nevnt. De ulike foreldrene kan derfor ha ulike ting å bidra med, og kan komme med ulike styrker som kan gagne skolen, og ikke minst eleven. Her må man som lærer prøve å avdekke hva som er de gode egenskapene hos foreldrene. Dette gjelder også hos de foreldrene som læreren oppfatter som utfordrene, for eksempel de som ikke stiller opp på møter (Nordahl, 2007).

«[...] jeg kan jo bidra med veldig mye nyttig informasjon om hva som, hvordan vår sønn reagerer på forskjellige ting, for eksempel. Hva er det som motiverer, hva er det som ikke motiverer, hva er det... hvilke måter er det vi gjør ting på hjemme, som fungerer, hva er det som ikke fungerer, som er viktige faktorer for å kan møte han på en god måte på skolen også.»

Dette sier mor på spørsmål om hun opplever at skolen så dem som en ressurs. Ved å se på denne moren som en ressurs, vil læreren kunne få kunnskap om eleven, som for eksempel hvilke metoder som fungerer i hjemmet. Å unngå å møte denne eleven med sinne var en metodikk som fungerte godt. Å tilegne seg en slik kunnskap, vil kunne gagne både eleven og læreren i skolen, ved at læreren får en pekepinn på hvordan en best mulig håndterer ulike

situasjoner som oppstår med denne eleven. Dette vil skape trygghet både for lærer og elev; med å vite hvordan man skal håndtere vanskelige situasjoner, og gi en forutsigbarhet for barnet, som blir eksponert for samme metoder på flere arenaer.

Rektor sier at «[...] det er foreldrene som kjenner barnet best. Så de har vel kanskje ikke fasiten, men foreldrene har et veldig viktig bidrag, tenker jeg, i et hvert samarbeid, uansett hvordan elevene fungerer.» Dette mener jeg er en veldig god holdning å inneha i møte med foreldrene. Hun sier her at foreldrene har et viktig bidrag, *uansett hvordan elevene fungerer*. At foreldrene er en ressurs gjelder derfor også når samarbeidet, av ulike årsaker, er vanskelig.

4.2.5 Foreldrene må anerkjenne skolen som viktig institusjon

Nordahl (2010) skriver at en viktig faktor for at samarbeidet mellom skolen er at foreldrene må anerkjenne at skolen er en viktig institusjon i barnets faglige og sosiale utvikling.

Opplæringsloven sier i sin formålparagraf blant annet at «elevane [...] skal utvikle kunnskap, dugleik og holdningar for å kunne meistre liva sine og for å kunne delta i arbeid og fellesskap i samfunnet» (Lovdata, 2010, b). Den sier også at den skal gi elevene historisk og kulturell innsikt og forankring, fremme demokrati, og gi de utfordringer som fremmer danning (Lovdata, 2010, b). I en undersøkelse Nordahl har gjennomført, svarte majoriteten av ungdommene som ble spurt at «å få venner» var den viktigste grunnen til å gå på skolen. Som Nordahl selv skriver, skal en være forsiktig med å trekke for klare konklusjoner, men man ser at det sosiale er særdeles viktig for elevene (Nordahl, 2010; Nordahl, 2002).

Foreldrene jeg intervjuet var tydelig på at de så skolen som en viktig arena for deres barn, og det var ikke bare en arena for faglig formidling, men en arena som skal være med å forme elevene på mange ulike områder. Far sier følgende om viktigheten av skole, og skolens funksjon:

«Skole er jo selve fundamentet for å føle mestring, egentlig, at man kommer seg gjennom skolen på en rimelig god måte, at man føler mestring, og glede i hverdagen. Det er jo det du bygger videre på for å skaffe deg ei utdanning, og få deg et yrke. Så sånn sett er det jo viktig. Og så er det jo viktig i et sosialiseringsperspektiv, at man trener på sosialisering i skolen».

Mor sier noe av det samme: «Det handler ikke bare om fagkunnskap, men det handler om sosial læring, kulturformidling, det handler om, ja, relasjoner og venner, lek, språkutvikling,

alt, egentlig. Det er jo en dannelse av hele mennesket, da.» Disse sitatene viser at foreldrene opplever skolen som en viktig institusjon for barna.

Fra et lærerperspektiv vil det være hensiktsmessig å prøve og vise foreldrene at skolen er viktig for elevens liv, hvis foreldrene ikke ser dette selv. Kanskje er det slik at man møter foreldre som har dårlige erfaringer med skolen gjennom egen skolegang. Dette er det viktig å være bevisst. Da er det ekstra viktig å arbeide for å skape tillit, la samarbeidsforholdet baseres på likeverdighet, at foreldre oppfatter at læreren ser de som en ressurs, og at du oppfordrer til å snakke positiv om skolen i hjemmet vil påvirke foreldrene positivt. Da vil foreldrene føle seg velkommen og verdsatt på skolen, og de vil forhåpentligvis se at skolen er en viktig arena for deres barn, på mange ulike plan, og da ikke bare det faglige. Jeg tenker at Opplæringslovens formålsparagraf (lovdata.no, 2014, b)) gir et godt utgangspunkt for å argumentere for skolens viktighet som institusjon i barnas liv.

4.2.6 Å vektlegge det positive

All kontakt med foreldre bør i utgangspunktet ha en positiv form. Kommunikasjon med heimen skal ikke bare foregå når det har skjedd noe negativt. Å ta bare ta kontakt når det har skjedd noe negativt, vil være lite hensiktsmessig med tanke på å etablere en god relasjon og et godt samarbeid med heimen, i følge Nordahl (2010). Hvis man derimot tar kontakt med heimen for å formidle positive hendelser, vil dette kunne oppleves som en positiv oppfordring for foreldrene, til å fortsatt engasjere seg i barnets skolegang (Nordahl, 2010). Dette var et viktig punkt for kontaktlærer under intervjuet; «Spesielt på de elevene det var en del utfordringer rundt, der var det viktig for meg å ringe hjem med positivt også. Prøvde å ringe hjem med like mye positivt som negativt, gjerne mer, det var målet mitt.» At dette fungerte, bekrefter mor med følgende sitat: «Vi fikk ”lysglimt-tilbakemeldinger” fra ungdomsskolen. [...] Vi kunne få en positiv e-post av læreren, om noe bra som hadde skjedd. Og det er veldig koselig. Det varmer utrolig.»

I følge kontaktlærer har den teknologiske utviklingen gjort det mye enklere å ta kontakt med heimen. Skolen i denne saken benytter seg av tjenesten ”Mobilskole”, som gjør at lærer kan sende sms til foreldrene, og omvendt (Mobilskole.no, u.d). Kontaktlærer benyttet ofte denne tjenesten for å sende beskjeder til foreldrene, og gjerne for å informere om de positive hendelsene. Dette er, i følge kontaktlærer, veldig tidsbesparende, samtidig som det senker terskelen for å ta kontakt med foreldrene. Å sende e-post har også denne funksjonen. Det

samme gjelder andre veien; det er enkelt å sende en sms eller e-post til kontaktlærer hvis man ønsker å gi beskjeder eller drøfte noe. Foreldreparet jeg intervjuet brukte sms til å gi korte beskjeder, slik som informasjon om fravær, og e-post til de litt større sakene.

Denne teknologiske utviklingen har derfor stor betydning for samarbeidet. En kan også stille seg spørsmålet om denne arenaen, om det kan kalles det, burde hatt en plass i Bronfenbrenners modell. Den teknologiske arenaen spiller utvilsomt en viktig rolle hverdagen i 2015, og det man erfarer på denne arenaen, tar man med seg i de andre, og omvendt, noe som samsvarer med Bronfenbrenners teori. Da denne teorien ble utviklet på 70-tallet, var ikke dette miljøet en aktuell problemstilling. Nå er teknologien både en positiv og negativ faktor for dagens elever, og derfor kunne det vært aktuelt å gi dette miljøet plass i modellen.

4.3 Makt i samarbeidet

I dette delkapitlet vil jeg se på maktperspektivet i et skole – hjem-samarbeid.

I teoridelen gikk jeg igjennom ulike former for makt og autoritet. Gjennom de ulike formene for makt har læreren et stort ansvar til å forvalte makten på en måte som skal gjøre den andre parten godt. Med dette blir autoritet og makt viktige faktorer i skolesituasjonen, og ikke bare i samhandling med barna. Som lærer samhandler man med mange menneskegrupper, og foreldregruppen er en stor del av dette. Autoriteten og makten er noe læreren må være bevisst, og den skal bare brukes med ansvarlighet og bevissthet for å hjelpe de parter, som først og fremst er barna, til å utvikle seg (Bergem, 2014).

I følge Drugli og Nordahl (2013) opplever mange foreldre en avmaktsfølelse i møte med skolen. Dette kan gjerne være en blanding av den institusjonelle og den faglige makten som læreren innehar; gjennom mandatet og utdanningen er læreren tildelt, og har tilegnet seg kunnskap på områder der foreldrene kan oppleve at de ikke har god nok kompetanse. Dette bekrefter far i følgende utsagn: «I utgangspunktet følte vi oss som en underdog. Vi møter på måte en offentlig institusjon som har svarene. Det er i alle fall den følelsen man har som foreldre.»

Det jeg syntes var veldig interessant i etterkant av intervjuene, var at både rektor og læreren ikke opplever at de har makt. For dem er makt et negativt ladet ord, og de vil heller bruke ord som autoritet og respekt. Drugli og Nordahl (2013) skriver at de lærerne som forstår at de har

makt, og derfor er forsiktig med å bruke den til å fremme seg selv, vil har stor mulighet for å etablere et godt samarbeid. Selv om lærer og rektor ikke ønsker å bruke ordet makt, opplever jeg at de er bevisst den;

«Makt, det var et brutalt uttrykk. Jeg tror ikke jeg vil si at jeg har noe makt i det hele tatt, jeg. Jeg vil ikke bruke ordet makt, i alle fall. Jeg vil si at jeg som lærer har respekt, det har jeg. Jeg har ganske stor respekt. Og den respekten tror jeg du får ved å vise gjensidig respekt.»

sier kontaktlærer. Rektor sier følgende om makt: «[...]opplever jeg veldig sjelden at vi tenker makt. Jeg blir overrasket når du bringer inn ordet makt, men det er klart, det ligger jo makt i alle relasjoner, ja.»

I etterkant av intervjuene måtte jeg sette meg inn i begrepene autoritet og makt, og prøve å gjøre rede for forskjellen, ettersom det var et viktig aspekt for informantene. Dette har vist seg å være ganske utfordrende. I teorikapitlet redegjør jeg for Kristviks (Bergem, 2014) tre ulike former for makt, og Lillejord et. als (2012) forståelse for lærerautoritet fordelt i tre dimensjoner. Teoretikerne forklarer makt og autoritet med nesten samme ord, noe som kan være med på å forklare hvorfor jeg ønsker å bruke begrepet makt, mens rektor og kontaktlærer ønsker å bruke autoritet. Jeg tenker også at grunnen til at skolen har vanskelig for å stille seg bak begrepet makt, kan ligge i skolens diskurs. Det virker som ordet makt er negativt ladet, og det kan være at man heller ønsker å bruke begreper som ikke oppfattes som automatisk negative. Jeg oppfatter at informantene i stor grad er klar over at de innehar et mandat og en kompetanse som gjør at de må ta hensyn til både foreldre og barn i skolen. Denne holdningen føler jeg er gjennomgående i alle svarene de har gitt meg i løpet av intervjuet, både implisitt og eksplisitt. Likevel synes jeg det er interessant at ordet makt ikke ønskes å benyttes. I løpet av min utdanning på Høgskolen har vi hatt mye fokus på makten vi som lærere innehar, både gitt i mandatet, gjennom utdanningen og den personlige, jf. Kristvik (Bergem, 2014). I tillegg har vi sett på at det ligger makt i alle relasjoner (Bergem, 2014). Jeg har derfor ikke automatisk tenkt at makt var negativt i skolesammenheng. Da er det interessant å se at dette er et begrep man kanskje ikke ønsker å benytte seg av ute i skolen. Mor beskriver makt som «Muligheten til å påvirke i både positiv og negativ retning[...]», og det samsvarer godt med min personlige oppfatning av makt.

Kanskje er det ikke så viktig hva man velger å kalle det; makt, autoritet, respekt, myndighet. Det viktigste vil være at man er klar over at den rollen man innehar gir en form for makt man

må være bevisst. Dette gjelder i møte med alle parter i skolen, både elever og foreldrene. Er man bevisst at man har makt og oppfattes av andre å ha makt, vil man bedre kunne benytte den til å løfte de partene man samhandler med, og ikke til dominere den andre part. Jeg tenker at å avklare maktforholdet mellom skolen og hjemmet også er et viktig aspekt. Gjennom å gjøre det, blir det klart hvilke avgjørelser man må ta sammen, og hvilke avgjørelser man må ta hver for seg.

4.4 Betydningen av et godt samarbeid

I dette delkapitlet skal jeg gjøre rede for hvilken betydning samarbeidet mellom skolen og hjemmet har for barnas læringsmiljø.

Det er i følge John Hatties forskning aspekt i hjemmet som virker inn på elevens faglige og sosiale læringsutbytte (Lillejord, Manger og Nordahl, 2012; Hattie, 2009). Alle barn kan få mer positive erfaringer fra skolen og forbedre læringsutbyttet sitt hvis hjemmet og skolen samarbeider godt (Nordahl, 2007). Det er foreldrestøtte, eller foreldreinvolvering som Drugli og Nordahl har kalt det, og kommunikasjon med skolen som utpreger seg som de viktigste aspekt. Som tidligere nevnt har foreldreinvolvering en påvirkning barnas holdning til skole og hvordan eleven gjør det faglig. Dette har blant annet å gjøre med om foreldrene stiller forventninger til barnas faglige prestasjoner på skolen, og at de formidler at de verdsetter utdanning (Drugli og Nordahl, 2013). Foreldreinvolvering er også svært viktig for den sosiale utviklingen. «Et godt samarbeid er assosiert med gode sosiale ferdigheter» skriver Drugli og Nordahl (2013, s.6; Nokali, Bachman & Votruba-Drzal, 2010; Rimm-Kaufmann, Pianta, Cox & Bradley, 2003). Dette kan redusere risikoen for at eleven viser uønsket atferd (Drugli og Nordahl, 2013). I følge informantene jeg intervjuet var det å ikke møte eleven med aggresjon en metode som fungerte godt. Skolen og hjemmet var enige om å ikke møte elevens sinne med sinne, men å i stede møte det med ro eller avvisning. Dette førte til at eleven roet seg, og man fikk avverget at situasjonen eskalerte. Dette er et godt eksempel på at samarbeidet bidrar til en forbedring av elevens sosiale ferdigheter.

Et konsekvens av et godt samarbeid mellom skolen og heimen bør være å bidra til å redusere sosiale forskjeller mellom ulike elevgrupper (Imsen, 2009). Forskning viser at det er en sammenheng mellom foreldrenes sosioøkonomiske status, slik som utdanningsnivå og inntekt, og elevenes faglige resultater (Drugli og Nordahl, 2007; Hattie, 2009). Dette er en forskjell skolen bør arbeide for å minimere. Dette innebærer at skolen må reflektere over og

endre på verdiene i skolen som gjør at noen elever og foreldre har en fordel. Skolen må legge til rette for at mangfoldet av elever får like muligheter til faglig og sosial utvikling, og at mangfoldet av foreldrene får likeverdig utgangspunkt for et godt samarbeid (Nordahl, 2007).

Bortsett fra de to nevnte punktene om foreldreinvolvering og utjevning av sosiale forskjeller, er det vanskelig å sette fingeren på konkrete konsekvenser av et godt samarbeid. Jeg tenker at betydningen av samarbeidet er litt ”svevende”, og vanskelig å sette ord på. Det at skolen og heimen drar i samme retning, vil skape trygghet og kontinuitet for barnet. Eleven opplever at regler, holdninger og tanker om utdanning er like på flere arenaer, noe som vil ha stor betydning for læringsmiljøet til eleven. I delkapittel 4.1 skrev jeg om det overordnede målet for samarbeidet; at det skal ha en positiv påvirkning på elevens læringsmiljø. Man kan også arbeide sammen for å oppnå delmål som omhandler det faglige eller relasjonelle for eleven. Hvis foreldrene og skolen har et nært samarbeid, kan man sammen sette ned konkrete og realistiske mål, som vil være med på å ta bort usikkerheten om hva man ønsker å oppnå. Samtidig gir det også bedre forutsetninger for å avklare for mye tid og ressurser en trenger å benytte for å nå det konkrete delmålet. Som far sier;

«For vår sønn var det ikke realistisk å få fem eller seks i karakter i alle fagene. Da var det godt at vi kunne sette ned konkrete mål om å reise seg fra en toer til en treer i faget, slik at både vi, læreren og eleven var klar over hva som krevdes av han.»

Det at man sammen kan arbeide mot konkrete mål, erfarte informantene at var effektivt for læringsutbyttet til eleven. Dette er et eksempel på at samarbeidet kan ha god påvirkning på elevens læringsmiljø, og deres erfaring på området vil være nyttig for meg som kommende lærer med tanke på å se samarbeidet har stor betydning for eleven.

5.0 Avslutning

I denne oppgaven har jeg sett på temaet skole – hjem-samarbeid; hva det er som kjennetegner et godt samarbeid, og hvordan et godt samarbeid bidra til et godt læringsmiljø for eleven. Jeg har gjennom teori, faglitteratur, intervju og drøftinger forsøkt å sette meg grundig inn i dette temaet. Jeg startet med å gjøre rede for metoden jeg har benyttet meg av i innsamlingen av materiale. Deretter redegjorde jeg for teorier, lovverk og begrep som ville være relevant for funnene og drøftingene mine. I hoveddelen presenterte jeg faglitteratur, funn fra egne intervju og drøftet dette, samt drøftet teoriene jeg gjorde rede for i teorikapitlet.

Jeg har ikke trukket noen konklusjon i arbeidet med oppgaven, fordi jeg ser det som så og si umulig å trekke to linjer under svaret når det innebærer så mange variabler. Jeg har likevel fått en større kunnskap om hva som kjennetegner et godt samarbeid mellom skolen og hjemmet, gjennom å se på lover og regler, praksis i skolen og gjennom intervju. De seks punktene jeg har gjort rede for under delkapitlet som omhandler kjennetegnene ved et godt samarbeid, vil være en slags mal for meg når jeg skal ta fatt i dette arbeidet selv. Jeg har også fått større kunnskap om maktperspektivet som eksisterer i samarbeidet, og vil være mer bevisst dette når jeg trer inn i rollen som lærer.

Det har vært litt vanskeligere å sette ord på hvordan samarbeidet har betydning for elevens læringsmiljø enn jeg hadde forutsett. Jeg ser at det kan være vanskelig å komme med mange konkrete som sier *hvordan* samarbeidet påvirker læringsmiljøet. Det handler i alle fall om at skolen og hjemmet sammen kan være med å redusere sosiale forskjeller, at foreldreinvolveringen har stor betydning og at gjennom felles målsetting kan man være med på å løfte eleven, både faglig og sosialt.

Selve prosessen med å skrive oppgaven har også vært veldig lærerik. Det har vært krevende å skrive en så stor oppgave, spesielt med tanke på omfanget og det strukturelle. I arbeidet med oppgaven har jeg måtte ta vanskelige valg, og måtte la oppgaven gå i retninger jeg ikke hadde forutsett i oppstarten. Dette har vært en veldig god erfaring å ta med seg; veien endrer seg litt mens man går den, og det tror jeg gjør oppgaven til et bedre produkt. Hadde oppgavens formelle rammer vært større, hadde jeg ønsket å gå inn på hvordan samarbeidet mellom skolen og hjemmet kan være en beskyttelsesfaktor for elever som er utsatt for risikofaktorer som for eksempel adferdsproblemer og dysleksi. Jeg kunne også tenkt meg å intervjuet flere informanter, spesielt foreldre, fordi jeg synes den informasjonen de kommer med er veldig interessant.

Vi vet gjennom forskning at samarbeid er viktig. Dette må være grunn nok til å vektlegge å etablere et godt samarbeid med heimen i arbeidshverdagen. Selv om det er krevende, både med tanke på tid og at det krever mye av deg som person, bør det være et satsningsområde for meg som ny lærer. Den ervervede kunnskapen jeg har fått gjennom arbeidet med denne oppgaven har helt klart en innvirkning på den lærer jeg ønsker å være, og den lærer jeg skal strebe for å bli.

Litteraturliste

Bergem, Trygve (2014). *Læreren i etikkens motlys – Innføring i yrkesetisk tenkning og praksis*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS, 3. utgave

Hauge, An-Magritt (2007). *Den felleskulturelle skolen*. Oslo: Universitetsforlaget. 2. Utgave

Imsen, Gunn (2009). *Lærerens verden*. Oslo: Universitetsforlaget

Imsen, Gunn (2012). *Elevenes verden*. Oslo: Universitetsforlaget

Lillejord, Sølvi, Terje Manger og Thomas Nordahl (2012). *Livet i skolen 2 – Grunnbok i pedagogikk og elevkunnskap: Lærerprofesjonalitet*. Bergen: Fagbokforlaget

Nordahl, Thomas (2007). *Hjem og skole – hvordan skape et bedre samarbeid*. Oslo: Universitetsforlaget.

Postholm, May Britt og Dag Ingvar Jacobsen (2011). *Læreren med forskerblick – Innføring i vitenskapelig metode for lærerstudenter*. Kristiansand: Høyskoleforlaget

Skaalvik, Einar M. og Sidsel Skaalvik (2011) *Skolen som læringsarena – selvoppfatning, motivasjon og læring*. Oslo: Universitetsforlaget.

Drugli, May Britt og Thomas Nordahl (2013). *Samarbeidet mellom hjem og skole*. Hentet 01.02.2015 fra: <http://www.udir.no/Laringsmiljo/Bedre-laringsmiljo/Hjem-skole-samarbeid/Samarbeidet-mellom-hjem-og-skole/>

Engelstad, Fredrik. (2014). Makt. *Store norske leksikon*. Hentet 23.04.2015 fra: <https://snl.no/makt>

FN-sambandet. (1948). *FNs verdenserklæring om menneskerettigheter*. Hentet 11.05.2015 fra <http://www.fn.no/Bibliotek/Avtaler/Menneskerettigheter/FNs-verdenserklæring-om-menneskerettigheter>

Lovdata

a) Lovdata.no (2014). *Barneloven §30. Innholdet i foreldreansvaret*. Hentet 23.02.2015 fra: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1981-04-08-7#KAPITTEL_5

b) Lovdata.no (2014). *Opplæringsloven*. Hentet 24.04.2015 fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61>

c) Lovdata (2010). *Forskrift til opplæringsloven. Kapittel 20. Foreldresamarbeid i grunnskolen og i videregående opplæring*. Hentet 24.04.2015 fra: https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2006-06-23-724/KAPITTEL_22#KAPITTEL_22

Mobilskole.no (u.d). *Om oss*. Hentet 05.05.2015 fra: <http://mobilskole.no/om/>

Nordahl, Thomas (2010). *Læringsmiljøets betydning*. Hentet 29.04.2015 fra: <http://www.slideshare.net/udir/bedre-laringsmiljo-laringsmiljets-betydning-thomas-nordahl>

Ryste, Marte Ericsson. (2015) Likestilling. *Store norske leksikon*. Hentet 08.05.2015 fra: <https://snl.no/likestilling>

Utdanningsdirektoratet

- a) Udir.no (2006). *Prinsipp for opplæringen – Hjem-skole-samarbeid*. Hentet 23.04.2015 fra: <http://www.udir.no/Lareplaner/Kunnskapsloftet/Prinsipp-for-opplaringa/Samarbeid-med-heimen/>
- b) Udir.no (2010). *Foreldresamarbeid i grunnskolen og videregående opplæring – Udir 7-2010*. Hentet 24.04.2015 fra: <http://www.udir.no/Regelverk/Finn-regelverk-for-opplaring/Finn-regelverk-etter-tema/Laringsmiljo/Udir-7-2010-Foreldresamarbeid-i-grunnskolen-og-videregaende-opplaring/>
- c) Udir.no (u.d) *Hjem – skole-samarbeid*. Hentet 24.04.2015 fra: <http://www.udir.no/Laringsmiljo/Bedre-laringsmiljo/Hjem-skole-samarbeid>

Vedlegg 1

Spørsmål til rektor og kontaktlærer.

Oppfølgingsspørsmålene som ble stilt er ikke oppført i vedlegget, fordi de varierte ut i fra hva de ulike informantene svarte på disse spørsmålene.

- Hva legger du i et godt samarbeid med hjemmet?
- Hvordan kan som lærer legge opp til et godt samarbeid?
- Har skolen en ”mal” på hvordan en skal gripe an samarbeid med hjemmene?
- Hvorfor synes du at det er viktig med et godt samarbeid med heimen?
- Hvilken holdning oppfatter du at skolen har til å samarbeide med heimen?
- Hvordan oppfatter du skoleledelsens holdning er til å samarbeid med foreldre?
- Ca hvor mange timer i uka bruker du på kommunikasjon med heimene?
- Har måten å forholde seg til foreldrene på endret seg over tid? Hvordan? Er det mer eller mindre krevende i dag?
- Hvordan har skolen tatt i mot endringene i måten å samarbeide med hjemmene på?
- I hvilken grad opplever du at du/skolen har makt?
- Hvordan opplever du som ass. rektor at ledelsen i skolen vektlegger foreldresamarbeid?
Hvilke holdninger til samarbeid har dere?
- Prøver dere å gjøre foreldrene bevisst på at deres engasjement er viktig?
- På noe tidspunkt, oppfordrer dere foreldrene til å engasjere seg i elevens skolegang?
- Når er det dere oftest tar kontakt med enkeltforeldre? Hvilke situasjoner?
- I hvilke situasjoner kan samarbeidet med hjemmet være ekstra utfordrene?
- I hvilke situasjoner/tilfeller er det ekstra viktig med et godt samarbeid med heimene?

Spesifikke elev

- Kan du fortelle litt hvilken situasjon denne eleven befant seg i?
- Hvordan synes du dette spesifikke samarbeidet fungerte?
- Oppfattet du de kravene disse foreldre satte som realistiske?
- Hva med dine egne krav?
- Hvilke mål satte dere for samarbeidet?

Vedlegg 2

Spørsmål til mor og far

Oppfølgingsspørsmålene som ble stilt er ikke oppført i vedlegget, fordi de varierte ut i fra hva de ulike informantene svarte på disse spørsmålene.

- Hva legger dere i ordet samarbeid?
- Hva mener du kjennetegner et godt samarbeid med skolen?
- Dere har også opplevd et dårlig samarbeid. Hva var hovedtrekkene med dette samarbeidet?
- Hvilke forventninger hadde dere til skolen med tanke på samarbeid?
- Oppfattet dere kravene dere stilte til skolen som realistiske?
- Oppfattet dere kravene skolen stilte til dere som realistiske?
- Oppfattet du av skolen hadde var positiv og støttende eller negativ til samarbeid med dere som foreldre?
- Følte du at din mening var verdsatt i skolen, og hadde dere tillit til skolen?
- I hvilke situasjoner var det skolen tok kontakt med dere?
- Fikk dere noen ukentlig oppdatering på hvordan det gikk med deres barn?
- Er du bevisst på hvilken holdning til skolen du viser til ditt barn?
- Er skole viktig for deg? Hvorfor?
- Hvordan tror du at du som foreldre kan påvirke ditt barns læringsmiljø? (både sosialt og faglig)
- Hvordan oppfattet du maktfordelingen var i ditt samarbeid med skolen?
- Hva ser du på som de største utfordringene for å få til et godt samarbeid med skolen?
- I løpet av dine barns skolegang, har du noen gang blitt oppfordret til å engasjere dere i skolegangen?
- Ble du på noe tidspunkt fortalt at ditt engasjement/initiativ var viktig eller nyttig?
- Hvilke mål satte dere for samarbeidet?